

Koněvova ulice a Sibiřské náměstí? Česko potřebuje derusifikaci veřejného prostoru

FORUM 24 forum24.cz/konevova-ulice-a-sibirske-namesti-cesko-potrebuje-derusifikaci-verejneho-prostoru

Koněvova socha putuje do depozitáře.

FOTO: Ondřej Kolář

Petr Hlaváček

Týdeník FORUM 12. 8. 2023

NOVÁ ORIENTACE / Ukrajina se odvážně vymaňuje ze sítě ruského imperialismu, který Ukrajincům upírá právo na národní svébytnost a státní suverenitu. Po dekomunizaci, jejímž cílem bylo odstranit z veřejného prostoru názvy a symboly odkazující k sovětskému komunismu, se v souvislosti s agresivní válkou Ruska proti Ukrajině rozběhla i derusifikace, která není ničím jiným než dekolonizací. Ukrajina se zbavuje obrovského

množství názvů ulic a náměstí spojených s ruskými dějinami a osobnostmi. Při povrchním pohledu to může být šokující, jenže nejde o prvoplánovou rusofobii, nýbrž odstranění imperiálních značek, jimiž si Ruské impérium a Sovětský svaz kdysi vykolíkovaly sobě podřízené gubernie. Vlastně je to inspirace i pro Česko, neboť někdejší Československo bylo též satelitem sovětsko-ruského impéria. Tento text vyšel v květnu 2022 v Týdeníku FORUM a přinášíme jej všem čtenářům, protože v srpnu oslaví naše noviny dva roky existence.

S rozpadem Sovětského svazu roku 1991 sice Ukrajina obnovila státní suverenitu, ale s dekomunizací veřejného prostoru začala až v roce 2015, krátce po Euromajdanu. K historickým názvům se vrátilo asi tisíc měst a obcí, odstraněno bylo více než dva tisíce soch sovětského tyrana Lenina a dalších bolševiků, přejmenováno bylo přes padesát tisíc ulic a náměstí. Během nynější války Ruska proti Ukrajině přistoupily ukrajinské úřady k další fázi, kterou můžeme označit jako derusifikaci. Mizejí tabulky s uličními názvy Moskevská nebo Ruská, ale rovněž Puškinova, Turgeněvova, Tolstého či Gorkého. Proč by takové množství ukrajinských ulic a náměstí mělo nést jména představitelů ruské kultury a umění, když se této cti nedostalo ani významným ukrajinským rodákům nebo osobnostem evropských a světových dějin?

Počátky rusifikace a ukrajinský příklad

Také v českých zemích nastaly po skončení druhé světové války v roce 1945 názvoslovné orgie. Právě tehdy startoval proces, který lze označit jako rusifikaci a sovětizaci českého veřejného prostoru. Vrcholil v období tzv. normalizace, kdy bylo Československo už nejen sovětsko-ruskou gubernií, ale též okupovanou zemí. Historická centra měst i panelová sídliště byla zaplevelena uličními názvy ruské a sovětské provenience, což bylo umocněno masovým vztyčováním pomníků V. I. Leninovi a Rudé armádě jako výraz loajality vůči imperiálnímu centru v Moskvě.

Dále čtěte

Ukrajina jako Československo 1968? Kých banalizující zbabělost a hrdinství

NOVÁ ORIENTACE / Poněkud mne irituje, když v Česku bývá ruská invaze na Ukrajinu z roku 2022 srovnávána se sovětským vpádem do...

S obnovením demokracie po roce 1989 se české obce zbavovaly nejkřiklavějších případů rusifikace a sovětizace. A později svobodná diskuse nad českými dějinami a společenská reflexe naší minulosti ukázaly, že sovětsko-ruská kolonizace českého veřejného prostoru představuje mnohem závažnější problém. Přesto vítězilo brblání, že přejmenovávání ulic je drahá záležitost, která občanům jen znepříjemňuje život.

Když Rusko v roce 2014 anektovalo ukrajinský Krym a rozpoutalo válku na Donbasu, rozběhla se také v Česku diskuse o ruském imperialismu, který nezačal ani neskončil se Sovětským svazem. Oslavy 70. výročí konce druhé světové války v roce 2015 pak českou společnost konfrontovaly s ruským imperiálním narativem, který pro řadu Čechů stále představoval platný výklad dějin 20. století. Jasně se to ukázalo v polemice kolem krvavého sovětského maršála Koněva, která na jaře 2020 vyústila v odstranění jeho sochy v Praze-Bubenči. Vzápětí se ozvaly hlasy z Ruska, ale též od českých komunistů, panslovanských pomatenců, sovětských nostalgiků a proruských aktivistů, že prý je to přepisování dějin.

Smutnou pravdou je, že česká města jsou nadále zaplněna názvy z časů rusifikace a sovětizace. V Mostě mají ulici Karla Marxe, což sice nebyl Rus, ale patřil k vousatým božstvům obludného pantheonu sovětských bolševiků. Poněvadž starobylé město Most bylo obětováno důlně-energetickému molochu, začala souběžně vznikat nová sídliště, jež dosud dekorují názvy sovětských „uličníků“, kteří s Mostem nemají mnoho společného, jako maršálové Žukov a Rybalko. Proč je zrovna v Mostě ulice Moskevská, a dokonce Slovanská, což je název, jímž se mohou „pyšnit“ i v Plzni, Karlových Varech, Havířově či Ústí nad Labem? Mají snad někde v Rakousku nebo Švýcarsku ulici Germánskou?

Dále čtěte

Vladimír Mišík: Nikomu bych nepřál, aby slyšel hvízdát kulky nad hlavou

---

ROZHOVOR / Tento měsíc uplynou dva roky od prvního vydání Týdeníku FORUM. Každý den proto budou...

Moskevskou ulici najdeme také v Liberci, Táboře, Kladně a Ústí nad Labem, hojně se vyskytuje i ulice Ruská, třeba v Praze, Kouřimi, Teplicích a Jičíně. V České Lípě se právě rozhodli přejmenovat ulici Moskevskou a Ruskou na Křížovou a Vilovou. Ruská ulice nejspíše zmizí i z pražských Vršovic. V dalších městech se vyskytují zdánlivě neškodné názvy jako Obránců míru, náměstí Míru a Mírové náměstí. Ve skutečnosti odkazují na *pax sovietica* čili nespravedlivý „sovětský mír“, jenž naši zemi umrtvoval a zbavoval státní suverenity. Proč bychom zrovna v Česku měli mít tolik ulic s názvem Sibiřská nebo

Uralská? A proč jméno maršála Koněva okupuje veřejná prostranství v Praze, Havlíčkově Brodě, Mladé Boleslavi, Mikulově, Ústí nad Labem, Turnově, Nymburce nebo Jičíně? Alespoň na pražském Žižkově to nejspíše brzy bude minulostí.

Největší průšvih je ovšem hlavní město Praha s brutálním nepoměrem ve struktuře jmen zeměpisného původu. Opět masivně vyčnívají názvy spojené s bývalým sovětsko-ruským impériem, vždyť v Praze se objevují pojmenování jako Amurská, Archangelská, Bajkalská, Baškirská, Čeljabinská, Donská, Irkutská, Jakutská, Kazaňská, Magnitogorská, Murmanská, Novgorodská, Novorossijská, Omská, Rostovská, Sibiřské náměstí, Smolenská, Uzbecká a Vladivostocká.

S jistou odevzdaností míjejí Pražané ulice se jmény afrických a asijských zemí, kdysi rotujících na kremelském orbitu, které znějí jako podivná litanie vzývající sovětsko-ruský imperialismus: Alžírská, Angolská, Jemenská, Kamerunská, Mongolská, Mozambická, Nigerijská... Cizinec by si mohl myslet, že jsou to jména bývalých českých kolonií, k nimž nás váže nějaký zvrácený citový vztah. Časy sovětské okupace „nadělily“ Praze i některé názvoslovné lahůdky. Například v Suchdole je od roku 1970 ulice Internacionální, což je – důsledně vzato – nesmysl. Je jasné, co bylo záměrem komunistického aparátčíka, totiž odkázat na „socialistický internacionalismus“, a to jen dva roky po „internacionální pomoci“ Československu ze strany Sovětského svazu a jeho vazalů. Světovým unikátem je nejspíše ulice Bajkonurská na pražském Jižním Městě, upomínající na sovětský kosmodrom v dnešním Kazachstánu.

Odevzdaně pietní přístup je dosud zachováván i k bombastické „výzdobě“ stanice metra Anděl, která se kdysi jmenovala Moskevská a jejíž bronzové reliéfy oslavují „přátelství“ mezi SSSR a ČSSR. Obří

nápis MOSKVA – PRAHA s větévkami šeríků, stejně jako reliéfy se sovětskou vlajkou nebo kosmonauty, měly již dávno skončit v muzeu.

K evropské tradici patří, že veřejný prostor je zrcadlem společnosti a jejích hodnot. I proto máme v Česku „uličnický“ problém, protože tu straší příliš mnoho názvů (i pomníků), které jsou dědictvím ruského imperialismu a sovětského kolonialismu. A naopak některé osobnosti a tradice nejsou v českém veřejném prostoru adekvátně zastoupeny. Proč v Praze dosud není ulice Sergeje Vojcechovského (1883–1951), ruského exulanta, československého legionáře a generála, jenž byl právě během „vítězného“ května 1945, kdy do Prahy vstoupila sovětská vojska maršála Koněva, odvečen do Sovětského svazu, kde zahynul v sibiřském gulagu?

Je až bolestně symbolické, že v Plzni dosud stojí toxický Památník československo-sovětského přátelství, jehož doprovodné desky oslavují československo-sovětskou smlouvu z roku 1943 a osvobození Rudou armádou v roce 1945 – ačkoli Plzeň osvobodili Američané! Z kamenného pylonu alespoň v roce 1990 zmizel znak KSČ. A prostor byl roku 1993 doplněn o památník obětem komunistického teroru, takže tu vedle sebe oslavujeme oběti i pachatele komunistických zločinů.

Nikoli přepisování, ale tvorba dějin

V Česku totiž stále panuje alibistické přesvědčení, že veřejná prostranství jako ohniska kolektivní paměti jsou svými pojmenováními, sochami, památníky či pamětními deskami pouhým věšákem příběhů národního osudu, s nímž nesmíme nijak nakládat, jinak se údajně dopouštíme „přepisování dějin“. To je představa zhoubná, neboť vyzdvihuje pasivní postoj – dějiny se „děly“, procházely kolem nás, člověk-obyvateľ-občan je pouze jejich objektem. Myslím, že je nutné nazírat tuto problematiku z opačné strany. Ve svobodné společnosti sebevědomých občanů je přece přístup k veřejnému prostoru především výrazem kolektivní paměti

a identity, stejně jako veřejným přihlášením se ke konkrétním hodnotám, byť je to v našem západním kontextu akt vždy povýtce dialogický.

Dále čtěte

Jiří Havelka: Rusové útočí na hranici našeho světa

Jiří Havelka (41), „považovaný za jednu z nejpozoruhodnějších postav českého divadla posledních let, si před třemi lety odskočil k...

Ulice je zkrátka občas třeba přejmenovávat, pomníky je občas nutné zbořit. Nelze přece navěky trpně akceptovat někdejší rusifikaci a sovětizaci veřejného prostoru s odůvodněním, že jde o jakýsi doklad doby. Takový přístup je spíše výrazem občanského alibismu a lhostejnosti, symbolem rozpačitosti nepolitické komunity s vazalskou tradicí. Ačkoli žijeme v pluralitní společnosti, tak zároveň se svou ústavou a zákony hlásíme k demokracii, svobodě, republikánské tradici a právnímu státu.

A proto do našeho veřejného prostoru nepatří názvosloví odporující demokratickému étosu naší republiky, ať už souvisí s nacismem, fašismem nebo komunismem, nemluvě o ruském imperialismu, jehož bestialitu nyní sledujeme takřka v přímém přenosu. Promyšlené a sebevědomé odstraňování značek ruského a sovětského kolonialismu prostě není „přepisováním dějin“, jak si myslí různí komunističtí, nacionalističtí nebo panslávští odpůrci naší demokracie, nýbrž aktivní „tvorbou dějin“, na kterou nesmíme jako

svébytný politický národ rezignovat. Derusifikace a desovětizace českého veřejného prostoru tudíž představuje důležitý úkol, který může výrazně přispět k dobré kvalitě české demokracie a občanské společnosti.

Prosíme podpořte nezávislou žurnalistiku

Smyslem Svobodného fóra a deníku FORUM 24 je přispívat ke kontrole politické i ekonomické moci a bránit svobodné prostředí v České republice. Abychom pro Vás mohli nadále pracovat, potřebujeme nutně Vaši pomoc.

Váš finanční dar můžete zaslat na tento sbírkový účet:

4095439339/0800

Prosíme, informujte nás o Vašich finančních darech na mailu **freeczechmedia@gmail.com**.

Free Czech Media Sdružení na podporu nezávislé žurnalistiky

QR Platba

© Eric Drooker 1998